

ANNA ELŻBIETA DALKOWSKA

adalkowska@wp.pl

*Prawne instrumenty skutecznej egzekucji należności
publicznoprawnych*

Legal Instruments of Effective Enforcement of Public Receivables

Słowa kluczowe: egzekucja administracyjna; skuteczność; należność pieniężna

Keywords: administrative enforcement; efficiency; receivables

Kod JEL: K00; K23; K230

Wstęp

Egzekucja administracyjna należności publicznoprawnych należy do kluczowych zadań w działalności organów administracji publicznej i stanowi istotny element w budowaniu racjonalnego systemu podatkowego w każdym demokratycznym państwie prawa. Sprawny system przymusowego egzekwowania obowiązków pieniężnych wyznacza podstawę bezpieczeństwa prawnego i stanowi jeden z zasadniczych determinantów wydajności systemu podatkowego.

Celem niniejszego opracowania jest zaprezentowanie wybranych instytucji prawnych ze sfery prawa administracyjnego oraz prawa cywilnego, które mogą stanowić instrument zwiększenia skuteczności egzekucji, sprecyzowanie, czy ich obecne regulacje prawne dają gwarancję poprawy efektywności przymusowej realizacji obowiązków podlegających egzekucji administracyjnej oraz zasygnalizowanie roli wierzyciela i organu egzekucyjnego w efektywnym, przymusowym realizowaniu należności podatkowych. W pracy zastosowano przede wszystkim metodę badawczą i dogmatyczną.

Konieczność budowania instrumentów przymusowego egzekwowania powinno ści publicznoprawnych dostrzega współczesne orzecznictwo sądowe, stwierdzając, że „skuteczna egzekucja prawa jest jednym z najważniejszych zadań demokratycznego państwa prawa” [Wyrok WSA w Gdańsku, 2008]. Z punktu widzenia działań administracji publicznej system państwa prawnego określa się w literaturze jako taki, w którym „wszelkie wkroczenie administracji państwowej w sferę prawną obywatela musi mieć podstawę ustawową” [Zimmermann, 2009, s. 60.] Obowiązki publicznoprawne, wynikające wprost z przepisów prawa lub z aktów stosowania prawa, urzeczywistniają interes publiczny. J. Jendrośka zauważył, że „wykonanie obowiązku leży przede wszystkim w interesie ogółu i zabezpieczenie wykonania tych obowiązków administracyjnoprawnych jest sprawą zasadniczej wagi” [Jendrośka, 1963, s. 245]. Realizacja obowiązku, wynikająca z zasady przestrzegania przepisów prawa, leży również w jednakowym stopniu w interesie jednostki i stwarza poczucie bezpieczeństwa prawnego, urzeczywistniając zasadę równości wobec prawa [Dalkowska, 2012, s. 28]. Instrumenty skutecznej egzekucji muszą uwzględniać konkurencyjność wskazanych wyżej wartości.

Podstawy, przesłanki i tryb postępowania przymusowego reguluje ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (dalej: u.p.e.a.). Zasadniczą rolę w realizacji obowiązków publicznoprawnych odgrywają środki przymusu [Przybysz, 2003, s. 13; Dobosz, 2004, s. 2]. U.p.e.a. była przedmiotem wielokrotnych nowelizacji mających na celu jej dostosowanie do zmieniających się warunków gospodarczych i społecznych oraz do przepisów prawa Unii Europejskiej. Wprowadzone zmiany zmierzają w kierunku zwiększenia skuteczności egzekucji administracyjnej, którą determinuje aktywność wierzyciela oraz szybkość czynności podejmowanych przez organ egzekucyjny.

Rozważania dotyczące prawnych instrumentów skuteczności egzekucji administracyjnej musi poprzedzić wyjaśnienie pojęcia samej egzekucji administracyjnej i różnicy pomiędzy tą ostatnią instytucją prawną a postępowaniem egzekucyjnym. W pierwszej kolejności należy wskazać, że zakres pojęcia egzekucji jest węższy niż postępowania egzekucyjnego. Egzekucja administracyjna, utożsamiana z przymusem administracyjnym, polega na stosowaniu środków egzekucyjnych (tj. środków przymusu) w celu doprowadzenia do przymusowego wykonania obowiązków podlegających egzekucji administracyjnej. Postępowanie egzekucyjne oprócz czynności, które zmierzają do zastosowania środków egzekucyjnych, zawiera także inne czynności, np. dotyczące sprawdzenia warunków formalnych tytułu wykonawczego. Moment wszczęcia postępowania ma miejsce z chwilą złożenia przez wierzyciela wniosku i poprzedza rozpoczęcie egzekucji, które występuje z chwilą doręczenia zobowiązanemu tytułu wykonawczego i zawiadomienia go o zastosowaniu środka egzekucyjnego.

Egzekucja należności podatkowych stanowi szczególny rodzaj egzekucji administracyjnej. Jej przedmiotem jest szczególny rodzaj powinności, będący obowiązkiem podatkowym z tytułu podatków, opłat i innych należności pieniężnych, do

których mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa. Najważniejszym celem egzekucji administracyjnej jest doprowadzenie, przy zastosowaniu środków przymusu określonych prawem, do wykonania przez zobowiązanego obowiązku publicznoprawnego lub obowiązku ze sfery prywatnoprawnej przekazanego do kompetencji administracyjnych organów egzekucyjnych.

1. Czynności wierzyciela i organu egzekucyjnego

Pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w przymusowym egzekwowaniu należności podatkowych zachodzą wzajemne relacje i aktywności o charakterze materialno-prawnym i procesowym, które składają się na modelową konstrukcję stosunku administracyjnoprawnego. Charakteryzuje się on obecnością podmiotu publicznoprawnego i nierównorzędnością, przez wyposażenie organu egzekucyjnego w kompetencję do stosowania władczych środków przymusu [Longchamps, 1964, s. 86; Budziszewski, 2006, s. 43; Adamiak, 2003, s. 509].

Stosunek egzekucyjny – procesowy – stanowi szczególnie typ stosunku administracyjnego, związany z realizacją prawa materialnego [Filipek, 1968, s. 88; Dalkowska, 2012, s. 88]. Uczestniczą w nim trzy główne podmioty, strony dotychczasowego stosunku administracyjnego: wierzyciel, zobowiązany oraz organ egzekucyjny. Zasadniczą rolę w relacjach prawnych stosunku egzekucyjnego pełni wierzyciel, który jest głównym zainteresowanym w wykonaniu obowiązku przez zobowiązanego. Czynności wierzyciela i jego aktywność determinuje w dużym zakresie skuteczność egzekucji administracyjnej. Ustawodawca, konstruując instytucję prawną wierzyciela publicznoprawnego, zbudował ją na zasadzie obowiązku podejmowania przez niego czynności zmierzających do wykonania obowiązku w przypadku nadejścia terminu ich wymagalności i aktywnego udziału w całym postępowaniu. Zgodnie z treścią art. 6 § 1 u.p.e.a.: „W razie uchylania się zobowiązanego od wykonania obowiązku wierzyciel powinien podjąć czynności zmierzające do zastosowania środków egzekucyjnych”. Dyrektywa czynnego działania wierzyciela jest zagrożona sankcją skargi na jego bezczynność i zasadniczo odróżnia egzekucję administracyjną od sądowej. W tej ostatniej wierzyciel jest uprawniony – ale nie zobowiązany – do podjęcia czynności zmierzających do wyegzekwowania obowiązku. W egzekucji administracyjnej każdemu podmiotowi, którego interes prawny lub faktyczny został naruszony w wyniku niewykonania obowiązku określonego w art. 6 § 1 u.p.e.a. oraz organowi zainteresowanemu wykonaniem zobowiązania podatkowego służy skarga na bezczynność wierzyciela. Skuteczność i zasadność skargi otwiera podmiotowi, który poniósł na skutek bezczynności wierzyciela szkodę, drogę do dochodzenia roszczeń odszkodowawczych na podstawie art. 417 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny.

Czynności podejmowane w celu doprowadzenia do przymusowego wykonania należności pieniężnych należy podzielić według kryterium: 1) podmiotowego – na

czynności wierzyciela i organu egzekucyjnego, 2) czasu ich realizacji – na czynności przed wszczęciem egzekucji oraz czynności w trakcie egzekucji.

Postulując konieczność ciągłego zwiększania skuteczności i poszukiwania instrumentów zabezpieczenia interesu publicznego, należy zaznaczyć, że od aktywności wierzyciela i organu egzekucyjnego w zasadniczej mierze zależy wynik egzekucji. Bezzasadne jednak byłoby formułowanie powyższego twierdzenia jako zasady, gdyż żadna aktywność nie będzie wystarczająca dla skutecznej egzekucji, np. gdy zobowiązany nie posiada żadnego majątku. Zestawienie w tab. 1 wskazuje na konieczność wzajemnej współpracy wierzyciela i organu egzekucyjnego w trakcie całego postępowania egzekucyjnego.

Tab. 1. Schemat – instrumenty zwiększające skuteczność egzekucji należności pieniężnych

	Wierzyciel	Organ egzekucyjny
Czynności podejmowane przed wszczęciem postępowania egzekucyjnego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontrola terminowości 2. Upomnienie 3. Tytuł wykonawczy 4. Wniosek o wszczęcie postępowania 5. Zawiadomienia o zmianie okoliczności i wysokości należności pieniężnej 6. Wniosek o zabezpieczenie należności pieniężnej 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zabezpieczenie wykonania należności pieniężnych na podstawie art. 154 u.p.e.a. i art. 155 u.p.e.a.
Czynności po wszczęciu postępowania egzekucyjnego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Czynności mające na celu ustalenie i poszukiwanie majątku zobowiązanego 2. Oświadczenie majątkowe w trybie art. 39 ordynacji podatkowej 3. Wniosek o podjęcie zawieszono postępowania na podstawie art. 32a i 35 u.p.e.a. 4. Wniosek o wyjawienie majątku na podstawie art. 71 u.p.e.a. 5. Roszczenie paulińskie 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Czynności mające na celu ustalenie i poszukiwanie majątku zobowiązanego 2. Wniosek o wyjawienie majątku 3. Wybór środka egzekucyjnego 4. Szybkość podejmowanych czynności 5. Zabezpieczenie wykonania należności pieniężnych na podstawie art. 32 u.p.e.a.

Źródło: opracowanie własne.

Tryb postępowania wierzycieli należności pieniężnych przy podejmowaniu czynności zmierzających do zastosowania środków egzekucyjnych wynika z rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 20 maja 2014 r., które zostało wydane w związku z nowelizacją u.p.e.a. wprowadzoną przez ustawę z dnia 11 listopada 2013 r. o wzajemnej pomocy przy dochodzeniu podatków, należności celnych i innych należności pieniężnych, która weszła w życie z dniem 21 października 2013 r.

Wprowadzone zmiany zwiększają rolę wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym, dając mu instrumenty prawne wpływające na szybkość i skuteczność egzekucji. Ustawodawca, poszukując środków zwiększenia skuteczności egzekucji, zwiększył zakres obowiązków i kompetencji wierzyciela jako tego podmiotu, który jest zainteresowany wykonaniem obowiązku. O potrzebie zwiększenia tempa podejmowanych czynności egzekucyjnych świadczy zwrot „niezwłocznie”, którym ustawodawca posłużył się przy określaniu poszczególnych obowiązków wierzyciela. Jego wolą

było takie określenie czasu reakcji wierzyciela na określoną sytuację faktyczną (niewykonanie przez zobowiązanego obowiązku dobrowolnie i w terminie), aby następowała ona zawsze jak najszybciej, tj. bez zbędnej zwłoki.

Do obowiązków wierzycielskich wchodzących w skład czynności zmierzających do zastosowania środków egzekucyjnych należą przede wszystkim:

- obowiązek systematycznej kontroli terminowości wykonywania zobowiązań podatkowych,
- obowiązek niezwłocznego sporządzenia i prawidłowego doręczenia zobowiązanemu upomnienia na podstawie art. 15 u.p.e.a.,
- obowiązek prawidłowego sporządzenia tytułu wykonawczego z uwzględnieniem wszystkich koniecznych elementów formalnych wynikających z art. 27 u.p.e.a.,
- obowiązek sformułowania wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego i złożenia go wraz z tytułem wykonawczym do organu egzekucyjnego,
- obowiązek kontrolowania wysokości zobowiązania podatkowego i aktualizacji tytułu wykonawczego w przypadku jego zmiany,
- obowiązek niezwłocznego zawiadomienia organu egzekucyjnego o zmianie wysokości należności pieniężnej objętej tytułem wykonawczym wynikającej z: jej wygaśnięcia w całości lub w części, jej wyegzekwowania przez inny organ egzekucyjny, korekty dokumentu powodującej zmniejszenie wysokości należności pieniężnej, przedawnienia należności pieniężnej, ze zdarzenia powodującego zawieszenie lub umorzenie postępowania egzekucyjnego, zdarzenia powodującego ustanie przyczyny zawieszenia postępowania egzekucyjnego w okresie, za który nie nalicza się odsetek z tytułu niezapłacenia w terminie należności pieniężnej w wyniku zdarzeń zaistniałych po dniu wystawienia tytułu wykonawczego, z uzyskanej informacji o zobowiązanym i jego majątku w zakresie niezbędnym do prowadzenia egzekucji administracyjnej,
- obowiązek zawiadomienia organu egzekucyjnego, jeżeli zostało wszczęte postępowanie w sprawie istnienia lub wysokości dochodzonej należności pieniężnej, wraz ze wskazaniem, w jakim zakresie egzekwowana należność pieniężna nie została zaskarżona,
- obowiązek niezwłocznego wystawienia zmienionego tytułu wykonawczego w przypadku zmiany wysokości egzekwowanej należności pieniężnej na podstawie art. 28b u.p.e.a.,
- obowiązek wystawienia dalszego tytułu wykonawczego w razie konieczności prowadzenia egzekucji przez więcej niż jeden organ egzekucyjny lub zastosowania zabezpieczenia w postaci hipoteki przymusowej,
- konieczność kontrolowania, czy zachodzą przesłanki, które mogą utrudnić lub udaremnić egzekucję należności pieniężnych i obowiązek złożenia wniosku o zabezpieczenie na podstawie art. 154 u.p.e.a. i 155 u.p.e.a. oraz art. 33 ordynacji podatkowej.

2. Skarga pauliańska

Stosowanie środków egzekucyjnych należności pieniężnych, uregulowane w u.p.e.a., zamknięte jest w ścisłe ramy prawne. Nie jest dopuszczalne stosowanie innych rozwiązań przymusowego egzekwowania obowiązków poza tymi przewidzianymi w ustawie. W praktyce organów egzekucyjnych niejednokrotnie dochodzi do sytuacji, w której egzekucja staje się bezskuteczna z powodu zamierzonych działań zobowiązanego, który nie chcąc dobrowolnie regulować zobowiązań publicznoprawnych, świadomie wyzybywa się swoich składników majątkowych w celu udaremnienia czynności egzekucyjnych i pokrzywdzenia wierzyciela. Środkiem ochrony przed nieuczciwymi dłużnikami jest skarga pauliańska, która stanowi instytucję prawa cywilnego określoną w art. 527–533 k.c., będąc „swoistym środkiem ochrony wierzyciela przed krzywdzącymi czynnościami dłużnika, podejmowanymi z osobą trzecią, w następstwie których dłużnik staje się niewypłacalny lub niewypłacalny w wyższym stopniu” [Dalkowska, 2014, s. 111].

W literaturze i orzecznictwie ostatnich lat kwestia dopuszczalności skorzystania z ochrony w postaci *Actio Pauliana* przez wierzyciela publicznoprawnego budziła szereg wątpliwości, które doprowadziły do dwóch skrajnych stanowisk. Jedno z nich całkowicie negowało możliwość wystąpienia przez wierzyciela należności pieniężnych o charakterze publicznym do sądu i opierało się na założeniu, że trzeba dokonać sztywnego rozdziału prawa cywilnego i administracyjnego [Wyrok SA w Warszawie, 1999]. Orzecznictwo sądowe konsekwentnie odmawiało prawa roszczenia na podstawie art. 527 k.c., stwierdzając, że „nie jest dopuszczalna ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika (art. 527 k.c.), jeżeli wierzytelność Skarbu Państwa wynika z wydanej decyzji organu podatkowego ustalającej zobowiązanie podatkowe dłużnika” [Postanowienie SN z dnia 24 czerwca 1999 r.].

Według drugiego poglądu, które przeważało w ostatnich latach, kompetencję do zaskarżenia czynności dłużnika zdziałanych ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela posiadają również wierzyciele należności pieniężnych publicznoprawnych [Uchwała SN z dnia 12 marca 2003 r.]. O dopuszczalności powództwa rozstrzyga bowiem zdarzenie prawne w postaci czynności dłużnika, wyczerpujące dyspozycję art. 527 k.c., nie zaś charakter prawny chronionej wierzytelności (publicznej lub prywatnej). Brak jest uzasadnionych podstaw do przyjęcia, że wskazana ochrona nie przysługuje wierzycielowi, gdyż pomiędzy dłużnikiem należności publicznej a osobą trzecią powstaje stosunek prawny o charakterze cywilnym, zatem droga sądowa jest dopuszczalna [Dalkowska, 2014, s. 121].

Skutkiem uzyskania wyroku pauliańskiego jest stwierdzenie przez sąd bezskuteczności czynności prawnej zdziałanej przez dłużnika wobec wierzyciela. W praktyce rozstrzygnięcie sądu otwiera dla wierzyciela publicznoprawnego możliwość skierowania egzekucji administracyjnej wobec osoby trzeciej, która uzyskała korzyść majątkową od nieuczciwego dłużnika ze składników majątkowych, które wyszły z majątku zobowiązanego bez konieczności wystawiania nowego

tytułu wykonawczego, z pierwszeństwem przed innymi wierzycielami [Pyziak-Szafnicka, 2014].

Wyrok pauliański otwiera przed wierzycielem nowe możliwości zastosowania środków egzekucyjnych wobec osoby trzeciej, niebędącej zobowiązanym w rozumieniu art. 1 pkt 20 u.p.e.a. W sytuacji gdy sam dłużnik nie posiada majątku, często jedyną szansą na zwiększenie skuteczności egzekucji administracyjnej jest skorzystanie z ochrony pauliańskiej. Należy postulować wobec wierzycieli należności publicznoprawnych konieczność zwiększenia aktywności we wskazanym kierunku, gdyż w praktyce organy dość często rezygnują z *Actio Pauliana* w obawie przed długotrwałym procesem sądowym. Możliwość skierowania środków przymusu wobec nabywcy składnika majątkowego od dłużnika zwiększa szanse na zaspokojenie wierzyciela oraz poprawia atrakcyjność egzekucji administracyjnej. Stanowi więc ważny, choć niedoceniany instrument zwiększenia jej skuteczności.

3. Wyjawienie majątku

Środki egzekucyjne należności pieniężnych skierowane są wobec majątku zobowiązanego. Nie budzi wątpliwości konieczność istnienia aktywów majątkowych mogących być źródłem zaspokojenia wierzyciela. Egzekucja administracyjna będzie skuteczna tylko wówczas, gdy – po pierwsze – zobowiązany będzie posiadał majątek i – po drugie – organ egzekucyjny będzie posiadał o nim wiedzę. W przeciwnym razie nastąpi bezskuteczność egzekucji i w jej następstwie umorzenie postępowania na podstawie art. 59 u.p.e.a. Konieczność poszukiwania składników majątkowych stanowi jeden z najistotniejszych instrumentów prawnych dla skuteczności egzekucji administracyjnej. Czynności zmierzające do ustalenia majątku zobowiązanego leżą w kompetencji zarówno wierzyciela, jak i organu egzekucyjnego. Na podstawie art. 36 u.p.e.a. mogą oni żądać od uczestników postępowania informacji i wyjaśnień, a także udzielenia informacji od organów administracji publicznej oraz jednostek organizacyjnych im podległych lub podporządkowanych. Uprawnieniu wynikającemu z art. 36 u.p.e.a. odpowiada obowiązek udzielenia informacji zgodnie z żądaniem. Prawo żądania informacji i wyjaśnień zostało ograniczone do zakresu niezbędnego do wszczęcia i prowadzenia postępowania egzekucyjnego oraz do udzielania wzajemnej pomocy między państwami zgodnie z ustawą o wzajemnej pomocy.

Wyjawienie majątku stanowi instytucję wspólną dla egzekucji sądowej i administracyjnej. Jej celem jest ustalenie w trybie postępowania sądowego, czy zobowiązany dysponuje składnikami majątkowymi, wobec których może zostać skierowana egzekucja. Skuteczne wykorzystywanie tej instytucji może przyczynić się do zwiększenia efektywności egzekucji administracyjnej. Praktyka jednak wskazuje, że złożenie wniosku o wyjawienie majątku dość rzadko prowadzi do faktycznego wyjawienia majątku przez dłużnika, gdyż albo nie stawia się on na wezwanie sądu, albo składa oświadczenia, z których wynika, że nie posiada żadnego majątku. Powyższy fakt

nie może jednak powodować rezygnacji z możliwości skorzystania z kompetencji określonej w art. 71 u.p.e.a. Z wnioskiem o wyjawienie majątku może wystąpić wierzyciel i organ egzekucyjny w trakcie toczącej się egzekucji lub przed jej wszczęciem.

Ustawodawca, formułując przesłanki nakazania wyjawienia majątku w trakcie egzekucji administracyjnej, odwołał się do kryterium „bezskuteczności”, który należy utożsamiać z niemożnością osiągnięcia celu egzekucji, tj. przymusowego doprowadzenia do wykonania obowiązku. W wyroku z dnia 22 października 2013 r. Sąd Najwyższy zdefiniował pojęcie „bezskuteczności” jako „brak możliwości przymusowego zaspokojenia wierzyciela publicznoprawnego w toku wszczętej i przeprowadzonej przez organ egzekucyjny egzekucji” [Wyrok SN z dnia 22 października 2013 r.].

Bezskuteczność egzekucji występuje zgodnie z art. 71 § 2 u.p.e.a., gdy „zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że egzekwowana należność pieniężna nie będzie mogła być zaspokojona ze znanego majątku zobowiązanego ani też z jego wynagrodzenia za pracę lub z przypadających mu okresowo świadczeń za okres 6 miesięcy”. Istnienie powyższych okoliczności podlega dyskrecjonalnej ocenie wierzyciela i podmiotu egzekucyjnego. Ustalenie bezskuteczności egzekucji zawsze prowadzi do umorzenia postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 59 u.p.e.a. i możliwe jest po przeprowadzeniu postępowania o nakazanie złożenia wyjawienia majątku na podstawie art. 913, a następnie ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego.

Podsumowanie

Instrumenty skutecznej egzekucji administracyjnej urzeczywistniają zasady demokratycznego państwa prawa. Jej zasadniczym celem jest doprowadzenie do przymusowego wykonania należności pieniężnych, które przez dłużnika nie są realizowane dobrowolnie. Sposób i zakres stosowania środków przymusu jest ściśle określony przepisami u.p.e.a. W ich ramach należy podejmować wszelkie możliwe aktywności, które mogą doprowadzić do realizacji tego celu, który ma istotne znaczenie z punktu widzenia interesu publicznego, społecznego oraz interesu jednostki.

W podsumowaniu rozważań warto wskazać, że zaprezentowane instytucje nie w pełni dają gwarancję skutecznej egzekucji administracyjnej oraz w różnym stopniu zwiększają w praktyce jej efektywność. Jednym z najistotniejszych instrumentów zwiększenia jej skuteczności jest właściwa taktyka i procedura postępowania wierzyciela, polegająca na szybkiej reakcji na zmieniającą się sytuację ekonomiczną podatnika i właściwym doborze odpowiednich czynności w kierunku poszukiwania majątku (wyjawienie majątku), ochrony przed czynnościami prawnymi podatnika działanymi w celu pokrzywdzenia wierzyciela (skarga pauliańska) i właściwej współpracy w reakcji wierzyciel – organ egzekucyjny na każdym etapie postępowania egzekucyjnego.

Bibliografia

- Adamiak B., [w:] B. Adamiak, J. Borkowski, *Postępowanie administracyjne i sądownoadministracyjne*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 2003.
- Budziszewski J., *Podmioty i uczestnicy postępowania egzekucyjnego*, „Doradztwo Podatkowe” 2006, nr 2.
- Dalkowska A., *Skutki rozszerzonej egzekucji administracyjnej dla wierzyciela publicznoprawnego w następstwie wyroku paulińskiego*, [w:] *Wszelkie prawo stanowione jest dla ludzi. Księga jubileuszowa Sędziego doktora Zbigniewa Szczurka*, Wydawnictwo Multimedialne Kowalewski & Wolff, Sopot 2014.
- Dalkowska A., *Zobowiązany w administracyjnym postępowaniu zabezpieczającym*, Wydawnictwo Multimedialne Kowalewski & Wolff, Sopot 2012.
- Dobosz P., *Pojęcie egzekucji administracyjnej*, [w:] J. Niczyporuk, S. Fundowicz, J. Radwańska, *System egzekucji administracyjnej*, C.H. Beck, Warszawa 2004.
- Filipek J., *Stosunek administracyjnoprawny*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego”, Kraków 1968.
- Jendroška J., *Zagadnienia prawne wykonania aktu administracyjnego*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1963.
- Longchamps F., *O pojęciu stosunku prawnego w prawie administracyjnym*, „Acta Universitatis Wratislaviensis” 1964, nr 19.
- Postanowienie SN z dnia 24 czerwca 1999 r., II CKN 298/99 OSNC 2000/1/15, Biul.SN 1999/11/7, Pr. Gosp. 2000/1/12, M. Prawn. 2000/2/110, POP 2001/4/120.
- Przybysz P., *Postępowanie egzekucyjne w administracji. Komentarz*, LexisNexis, Warszawa 2003.
- Pyziak-Szafnicka M., [w:] A. Olejniczak (red.), *System prawa prywatnego*, t. 6: *Prawo zobowiązań – część ogólna*, wyd. 2, C.H. Beck, Warszawa 2014.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 20 maja 2014 r. w sprawie trybu postępowania wierzycieli należności pieniężnych przy podejmowaniu czynności zmierzających do zastosowania środków egzekucyjnych (Dz. U. z 2014 r., poz. 656).
- Uchwała SN z dnia 12 marca 2003 r., III CZP 85/02, OSNC 2003, nr 10, poz. 129.
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2014 r., poz. 121).
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r., poz. 101 ze zm.).
- Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1619).
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2015 r., poz. 613).
- Ustawa z dnia 11 listopada 2013 r. o wzajemnej pomocy przy dochodzeniu podatków, należności celnych i innych należności pieniężnych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1289).
- Wyrok SA w Warszawie z dnia 20 maja 1999 r., I Aca 128/99, OSA 2001, nr 1, poz. 5.
- Wyrok SN z dnia 22 października 2013 r., III UK 154/12, LEX nr 1463908.
- Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 3 kwietnia 2008 r., I SA/Gd 547/07, LEX nr 467099.
- Zimmermann M., *Pojęcie administracji publicznej a „swobodne uznanie”*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2009.

Legal Instruments of Effective Enforcement of Public Receivables

Execution of an administrative decision is effective if its main objective – enforcement of receivables – can be achieved. Enforcement authorities and creditors have the jurisdiction and can apply coercive measures against debtor. The result of the enforcement proceedings very often depends on their activity and collaboration.

Prawne instrumenty skutecznej egzekucji należności publicznoprawnych

Skuteczność egzekucji administracyjnej oznacza możliwość realizacji jej podstawowego celu – przymusowego wykonania należności pieniężnych. Organy egzekucyjne i wierzyciele posiadają kompetencję i mogą stosować wobec dłużnika środki przymusu. Od ich aktywności i współpracy często zależy wynik postępowania egzekucyjnego.